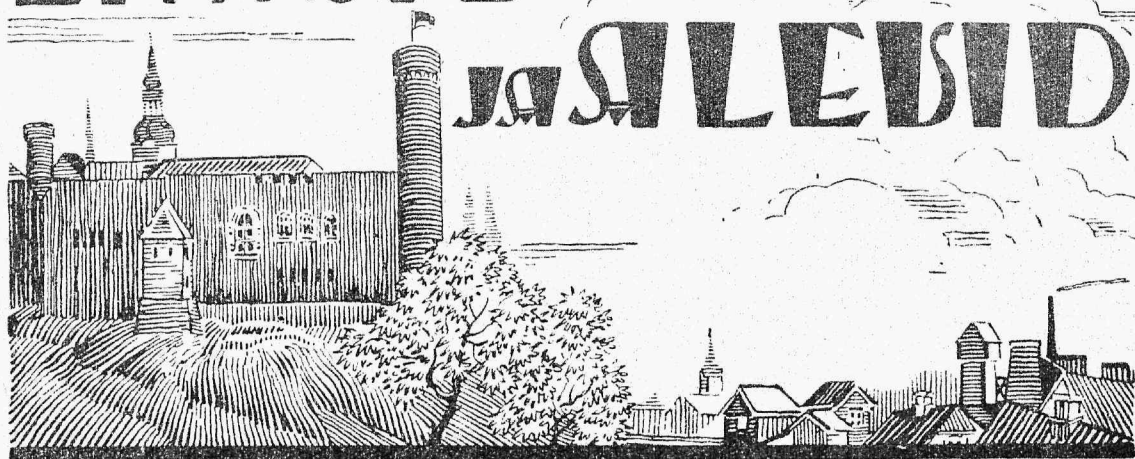

LINNAD JA ALEVID

»EESTI LINNADE LIIDU HÄALEKANDJAK«

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas. Vastutav toimetaja: V. Smetanin.
Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6.

Ilmub 10 korda aastas.

VII aastakäik.

Numbri hind 25 senti.

Nr. 7

20. detsembril

1934

SISU.

Siseministeeriumi Omavalitsusteosakonna
direktor Evald Dolf 60-aastane.

Haapsalu arvudes — *Dr. H. Alver.*

Kas ja millises ulatuses vajab muutmist
Perekonnaseisuseadus ja selle juht-
nöörid? — *E. Rosenstrauch.*

Perekonnaseisuameti eritoimingute lõivu-
tamisest — *R. Valter.*

Saksa seadustekogu kartoteegina —
H. V. Dahl.

IX linnade ja alevite sekretäride, statis-
tikute ja perekonnaseisuametnikkude
päev.

ELL tegevusest.

Kroonika.

LINNAD JA ALEVID

EESTI LINNADELIIDU HÄÄLEKANDJA

Väljaandja: Eesti Linnadeliit, Tallinnas --- Vastutav toimetaja: V. Smetanin

No 7	Toimetus ja talitus: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6, telefon 431-58.	20. detsembril
VII RAHSTAKÄIK	Ilmub 10 korda aastas. Numbri hind 25 s.	1934

Siseministeeriumi Omavalitsusteosakonna direktor Evald Dolf 60-aastane.

Evald-Villiam Dolf sündis 23. detsembril 1874 Koiola vallas. Õppis Tartu linna algkoolis ja Hugo Treffner'i gümnaasiumis. Astus seejärel Tartu ülikooli õigusteaduskonda, mille lõpetas 1902. a.

12. novembril 1903 astus aktsiisivalitsuse teenistusse ja määrati kontrolöriks Jõhvi. Selles ametis püsis E. Dolf 26. detsembrini 1905.

Juba üliõpilaspõlves võttis E. Dolf in nukalt osa rahvuslikest üritusist, olgu see Tartu „Taara“ või Käsitööliste Seltsis. Siirdudes Jõhvi ei jäänud E. Dolf vaikseks pealtvaatajaks kohaliku seltsielu kujundamisel ja arendamisel, vaid lõi kaasa noorusliku vaimustuse ja tuhingelisusega.

E. Dolf oli kohaliku põllumeeste- ja karskusseltsi juhtivamaid tegelasi ja asjaarmastajastrupi näitejuht. Tookordseile valitsusvõimudele ei meeldinud E. Dolf'i tegevus kohalikes rahvuslikes organisatsioonides ja ta vastu tõsteti kaebusi ja süüdistusi. 1905. a. rahutute aegade puhul me maale läkitatud karistussalkade tulekul oli E. Dolf'i sunnitud lahkuma riigiteenistusest, sest vastasel korral oleks teda oodanud sundsumisele saatmine Sise-Venemaale, nagu see toimus Jõhvi mõne teiste agarama seltskonnategelasega.

25. oktoobril 1906 algas E. Dolf Tal-

linna linna sekretäri kohustetäitjana omavalitsusteenistust ja tänapäevani on ta jäänud lähedale omavalitsuste eluavaldu-sile. 25. veebruaril 1909 valis Tallinna Linnavolikogu E. Dolf'i linna sekretäriks,

millises ametis ta püsis 10. septembrini 1917, olles vahepeal — 1909 — 1916 — ka Tallinna Linnavolikogu liige.

11. septembrist kuni 14. novembrini 1917 oli E. Dolf Eestimaa kubermangu komissari J. Poska kutsel kubermanguvalitsuse linna- ja maaosakonna juhataja.

27. novembril 1918 kutsus tolleaegne siseminister A. Peet E. Dolf'i Siseministeeriumi Omavalitsusosakonna peavalitsuse juhatajaks.

Kui omalajal Kohutu- ja Siseministeerium ühendati, oli E. Dolf ühendatud ministeeriumi Administratiivosakonna di-

rektoriks.

23. novembril 1934 määrati E. Dolf juhtima ajutiselt Siseministeeriumi Omavalitsuste- ja Üldosakonda.

E. Dolf on mitmel korral täitnud ka ministri abi kohuseid ja ta teeneid on Vabariigi Valitsus hinnanud vastava autasu määramisega.

Kuid oma laiaulatusliku ja vastutusrikka teenistuse kõrval on E. Dolf'il jätkunud tahet ja jõudu võtta aktiivselt osa ka Tallinna seltsielust.

E. Dolf'i nimega on tihedasti seotud ka me kodumaa uhkeima kunstitempli — „Estonia“ teatrimaja püstitamine ja selles tehtava kultuurtöö edendamine ja arendamine.

Üle 20 aasta — kuni 1933. aastani — püsis E. Dolf vahetpidamata „Estonia“ seltsi juhatuses — algul laekurina, hiljem sekretärina. Kui asutati „Estonia“ teatrimaja osahüing, valiti E. Dolf selle nõukogu sekretäriks ja hiljem — juhatuse sekretäriks, kelle ülesandeid täidab veel praegugi.

Ka on E. Dolf võtnud üle 10 aasta juhtivalt osa me kirikuelust, olles Kaarli koguduse nõukogu liige.

Nooremas eas oli E. Dolf pikemat aega

ka Eesti Spordiseltsi „Kalevi“ revisjoni-komisjoni liige.

See siin lühidalt mainitud suur ja laialdane tegevus, mis on sageli olnud seotud suurte raskustega, on tõstnud E. Dolf'i isiku silmapaistvate kohale me riigi-, omavalitsus- ja avaliku elu tegelaste seas. Ta asjatundlikkus ja tööind on alati olnud täheks noorema sugupõlve omavalitsustegelastele.

Eesti Linnadeliit ja ajakiri „Linnad ja Alevid“ õnnitlevad erilise heameelega E. Dolf'i ta 60-aastase sünnipäeval ja soovivad talle raugematut tervist ja jõudu senise viljaka tegevuse jätkamiseks me kodumaa auks ja omavalitsuste õitsenguks.

Haapsalu arvudes.

Dr. H. Alver.

Haapsalu linnapea.

Eelseisvad read tahavad anda lühikese ülevaate Haapsalu majanduslikust ja kultuurilisest arenemiskäigust ühes mõningate tähtsamate meterioloogiliste andmetega, milliseil on oluline tähtsus me kuurordi tekkimisajaloos ja tulevikuväljavaateis.

Olles asutatud juba 13. sajandil, kuuludes seega me vanemate linnade hulka, oli Haapsalus 1784. a., mil ta muudeti maakonnalinnaks; kõigest 603 elanikku. Elanikkude arvu tõus algas alles peale linna kuurordiks saamist. Nii oli 1850. a. Haapsalus juba 1828 elanikku —

795 meest ja 1033 naist. 1871. a. oli Haapsalus juba 2203, 1881. a. — 2884, 1897. a. — 3212 ja 1922. a. — 4251 elanikku — 1780 meest ja 2471 naist. 1934. a. rahvaloenduse andmeil oli 1. märtsil 1934 Haapsalus 4649 elanikku ja nimelt 2027 meest ja 2622 naist.

Maju oli Haapsalus Russvurm'i andmeil 1784. a. 58 (12 kivi- ja 16 puumaja), 1864. a. — 369 (38 kivi- ja 331 puumaja), 1922. a. — 868 maja — 1259 korteriga, neist 38 kivi-, 39 segamaterjali- ja 791 puumaja, ühekordseid maju — 780 ja kahekordseid — 88.

Iseseisvuse ajal on ehitatud juurde ümmarguselt 120 maja, neist 58 Randsalu eeslinnas ja 62 siselinnas. Riikliku ehituslaenuga on ehitatud 1923.—1929. a. 6 maja, millest esialgselt müüdi oksjonil kaks. Vastutus 2000-kroonise laenusumma eest langes linna kanda.

Suuremaks viimaseil aastail juurdeehitatud ehitiseks osutub gümnaasiumihoone. Muud majad, eriti Randsalu eeslinnas, on ühekordsed väikesed ehitised. 1933. a. hindamisaktide järgi on Haapsalus 1076 elamut, kusjuures on arvestatud ka raudteemajad, Paralepa restoran, metsavahi- ja kojamehemajad (umbes 40). 1934. a. rahvaloenduse andmeil on Haapsalus 1082 maja 1838 korteriga.

Majad ühes kruntidega on hinnatud hindamiskomisjoni poolt 1930. a. kogu-

Haapsalu elanikkond rahvuse järgi 1871, 1922 ja 1934.

	1871. a. Russvurm'i andmeil	1922. a. I rahva- loenduse andmeil	1934. a. II rahva- loenduse andmeil
Eestlasi	1250	3597	4103
Sakslasi	693	304	251
Venelasi	174	178	125
Rootslasi	67	80	131
Poolakaid	16	—	—
Lätlasi	1	—	10
Inglasi	1	—	—
Prantslasi	1	—	—
Juute	—	9	—
Muid	—	69	28
Teadmata	—	14	1
Kokku	2203	4251	4649

summas 2 359 575 kr. Kui pidada silmas, et majad on hinnatud umbes 20—25% alla tegeliku hinna, siis oleks Haapsalu majade ja kruntide koguväärtus 2 949 478 kr. ümber, ehk ümmarguselt 3 000 000 kr.

Haapsalu elanikkude majandusliku tasame ja nende tegevusalade üle annavad pildi järgmised andmed:

Linnavalitsuselt väljaantud äritunnististe järgi oli Haapsalus 1931. a. 156 kaubandusettevõtet ja 18 tööstusettevõtet, 1932. a. — 161 kaubandusettevõtet, 20 tööstusettevõtet ja 37 ladu, 1933. a. — 146 kaubandusettevõtet, 18 tööstusettevõtet ja 34 ladu, 1934. a. — 149 kaubandusettevõtet, 18 tööstusettevõtet ja 31 ladu.

Läbikäik kaubanduslikes ettevõtteis oli 1932. a. 1 042 750 kr., 1933. a. — 913 051 kr., ühistegelisis ettevõtteis — 1932. a. — 134 695 kr., 1933. a. — 122 106 kr., tööstuslikes ettevõtteis (arvatud kaasa tööstused palgalisteta ehk alla 2 tööliste) — 1932. a. — 77 350 kr., 1933. a. — 81 457 kr., seega kokku 1932. a. — 1 254 795 kr., 1933. a. — 1 116 614 kr.

Äritunnistisi lunastanud ettevõtete hulka kuuluvad linna saeveski, 2 trükikoda, 3 pagariäri, 1 mineraalvetetööstus, 1 veoäri, 1 kudumistööstus, 1 rätsepatöökoda, 1 puutööstus, 1 villatööstus, 2 vikatitööstust, 1 kübaratööstus, 2 saapatööstust ja 1 potitööstus.

Vähemaist tööstusettevõtteist tuleks nimetada 4 savitööstust, 6 mehaanikatöötuba, 5 sepikoda, 6 pagaritöötuba, 2 limonaaditööstust, 6 puutööstust, 8 rätsepatöökoda ja 15 kingsepatöökoda; maalreid on umbes 25, plekkseppi on 4, pottseppi — 4, kellseppi — 4, juuksureid — 8 ja päevapiltnikke — 2; viimaste arv kasvab suvel.

Loeteldud käsitööladel teotsevad seega Haapsalus umbes 200 isikut.

Järgmisena olgu nimetatud huvitava- maid, omapärasemaid ja Haapsalule iseloomustavaid kutsealasid — kalandus. Haapsalu kalurite väiksed majad, kaldal kuivavad võrgud ja merel liikuvad paa- did annavad kogu linnale meeleolurikka koloriidi ja romantilise ilme, kuid kalandus on Haapsalus ühtlasi tähtsaks majanduslikuks teguriks. Elukutseliste kaluritena teotseb 50—60 isikut. Peale nende on Haapsalus 4 kalaeksportööri. Kalade eksport on Haapsalus viimaste aastate jooksul järjest tõusnud ja eks-

pordi keskmine aastane brutoläbikäik võrdub 20 000—30 000 krooniga.

Samasuguse tähtsuse evib Haapsalule järgmine käsitööharu, mille alal teotseb alaliselt või kõrvalametina kuni 500 naist, nimelt rätikute kudumine. Otsitud ja omapärased, võiks öelda kuulsad, on just Haapsalus käsitöökodade rätikud, mil- lised isegi aidanud kaasa Haapsalu nime tutvustamisele välismaal. Kahjuks on rätikute kudumise hind langenud äärmiselt (65 senti kuni 1 kr. 50 s. rätikust). Masin on saanud ka sellele käsitööhärule tõsi- seks võistlejaks. Masinatega töötavad praegu 8 kudujat, keskmiselt 3—4 abili- sega. Uute turgude leidmine ja töö kvaliteedi tõstmine toob kahtlemata kaasa hindade tõusu ja nõudmise suurenemist.

Haapsalu elanikkude järgmise elukut- selise tegevusala moodustavad riigi- ja omavalitsusametnikud ja -teenijad. Neid oli Haapsalus 1933. a. 242.

Haapsalu ametniku keskmine palk on 80 kr. ümber kuus. Riigi- ja omavalit- suste poolt makstav aastapalk oli 1933. a. 231 000 kr. Peale selle maksab riik 112 pensionäri- le toetuse ja pensioni näol aastas keskmiselt 40 000 kr.

Haapsalu tähtsaimaks tuluallikaks, mille tõus ja langus sõltub suurel määral Haapsalu linnaomavalitsuse ja elanik- konna teguvõimest ja oskusest, kuna loo- duselised eeldused seks olemas, on nn. „võõrastetööstus“, s. t. kuurordi tegevus.

1830. a. oli Haapsalus 120, 1840. a. — 269, 1850. a. — 952, 1870. a. — 810, 1920. a. — 1318, 1930. a. — 2035 suvita- jat, neist 312 välismaalast, 1931. a. — 2161, neist 378 välismaalast, 1932. a. — 1919, neist 171 välismaalast, 1934. a. — 2503 suvitajat, neist 364 välismaalast.

Suvitajad alalise elukoha järgi lin- nades 1930—1934.

Linnad	Aastad				
	1930	1931	1932	1933	1934
Tallinn	1187	1356	1328	1232	1445
Tartu	144	143	140	142	168
Nõmme	46	58	51	54	74
Viljandi	14	18	14	11	11
Valga	30	26	18	12	20
Rakvere	36	47	25	36	21
Võru	15	10	11	11	7
Paide	8	11	2	16	18
Teised	58	71	55	52	61
Kokku	1538	1740	1644	1566	1825

Suvitajad alalise elukoha järgi maakondades 1930—1934.

Maakonnad	Aastad				
	1930	1931	1932	1933	1934
Harju	38	15	34	22	29
Järva	14	9	15	3	19
Lääne	110	100	55	81	142
Tartu	10	6	10	9	20
Viljandi	8	7	6	4	6
Viru	34	32	30	11	27
Teised	18	18	15	30	28
Kokku	232	187	165	160	271

Välismaalaste suvitajate arv riik-kondsuse järgi 1924—1934.

Riikkondsus	Aastad										
	1924	1925	1926	1927	1928	1929	1930	1931	1932	1933	1934
Soome	125	58	88	122	134	133	124	126	33	45	95
Rootsi	13	28	24	28	32	23	20	67	21	24	73
Saksa	32	47	51	35	32	47	45	66	27	32	70
Läti	57	58	31	47	39	34	35	37	27	22	40
Poola	4	5	3	2	4	3	5	3	3	—	2
Leedu	3	5	4	5	5	—	4	3	1	4	2
Ameerika Ühendriikide	1	—	—	1	5	7	6	9	9	—	4
Taani	1	1	1	4	6	4	—	1	1	—	12
Vene	41	76	24	23	27	7	5	6	1	1	3
Riikkondsuseta	62	44	—	7	—	—	44	28	32	—	31
Muud	18	14	23	28	31	20	24	32	16	10	32
Kokku	357	336	249	312	315	278	312	378	171	138	364

1841. a. võeti Haapsalus 1794,
1845. a. — 2850, 1850. a. — 7936,
1875. a. — 14 560, 1920. a. — umbes 19000,

Õhu keskmine temperatuur R° Haapsalus 1920—1934

Aasta	K u u d											Keskmiselt aastas	
	Jaauanuar	Veebruar	Märts	Aprill	Mai	Juuni	Juuli	August	September	Oktoober	November		Detsember
1920	-4,75	-0,5	+2,1	+6,3	+10,5	+12,25	+17,25	+15,5	+10,8	+5,0	+2,8	-1,5	+6,31
1921	-1,8	-3,5	+2,0	+6,8	+11,7	+12,25	+13,3	+14,25	+9,7	+5,8	-1,5	-1,0	+5,67
1922	-5,25	-3,6	+1,25	+2,7	+8,5	+11,7	+14,5	+13,0	+10,4	+3,7	+0,5	-1,2	+4,48
1923	-0,2	-7,25	-1,4	+1,75	+7,7	+9,9	+15,6	+12,1	+10,3	+6,5	+2,5	-2,3	+4,60
1924	-5,7	-5,0	-2,5	+1,5	+8,6	+12,2	+15,7	+15,0	+12,0	+7,7	+3,0	+1,5	+5,33
1925	+1,5	+0,8	-1,2	+5,3	+10,0	+11,7	+17,0	+13,1	+10,0	+3,5	-1,3	-3,3	+5,59
1926	-6,5	-4,0	-0,8	+2,9	+9,4	+13,0	+15,3	+13,4	+10,2	+3,1	+3,1	-3,0	+4,67
1927	-4,0	-2,0	+0,7	+2,8	+5,7	+12,4	+18,3	+15,5	+13,4	.	.	.	.
1928	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
1929	-6,9	-11,8	-2,5	-0,6	+9,6	+11,5	+13,9	+14,3	+10,2	+6,5	+3,3	+1,7	+4,10
1930	+0,4	-4,1	-0,6	+5,6	+10,8	+14,0	+15,5	+14,3	+8,4	+5,7	+2,0	-3,4	+5,72
1931	-5,3	-6,9	-5,4	+1,5	+9,9	+11,3	+16,3	+14,3	+7,9	+4,6	+0,7	-2,4	+3,87
1932	-0,5	-6,3	-5,7	+2,8	+9,8	+11,8	+18,1	+15,0	+10,8	+4,7	+1,9	+1,8	+5,35
1933	-5,2	-4,5	-1,3	+2,5	+8,1	+14,7	+16,3	+13,5	+10,1	+5,0	-1,0	-3,8	+4,53
1934	-1,7	-1,7	-1,8	+4,3	+10,8	+13,0	+16,3	+15,3	+13,1	.	.	.	.
Keskmiselt kuus	-3,28	-4,31	-1,33	+3,29	+9,36	+12,26	+15,95	+14,18	+10,52	+5,15	+1,33	-1,40	—

1925. a. — 19 922, 1930. a. — 14 796,
1931. a. — 13 932, 1932. a. — 12 464,
1933. a. — 11 558, 1934. a. — 13 243 van-
ni, millest umbes 80% olid mudavannid.

Supeluste, resp. merevannide arv linna supelasutises ja ujulas: 1930. a. käis linna supelasutises ja ujulas 6829 täiskasvanut ja 3819 last, kokku 10 648 isikut, 1931. a. — 6560 täiskasvanut ja 4468 last, kokku 11 028 isikut, 1932. a. — 8215 täiskasvanut ja 5400 last, kokku 13 615 isikut, 1933. a. — 6838 täiskasvanut ja 4527 last, kokku 11 365 isikut, 1934. a. — 8521 täiskasvanut ja 5107 last, kokku 13 628 isikut.

Peale selle supeldakse nn. „Aafrika kalda“ ujulas ja Paralepa rannas. 1934. a. oli supeluste arv „Aafrika kalda“ ujulas umbes 7000—8000 ja Paralepa rannas — 12 000—14 000.

Viimaseil aastail on suvitajate kohta pandud kehtima nende registreerimine mitte ainult arvu, vaid siinveedetud päevade suhtes, mille järgi on kerge arvutada enam-vähem täpselt välja kuurordi sissetulekuid.

1932. a. oli suvituspäevi 73 395, 1933. a. — 84 029, 1934. a. — 101 485.

Senisel registreerimisel puuduvad andmed suvitajate elukutsete kohta, millele oleks kahtlemata suur tähtsus.

Osalise pildi suvitajate elukutsete üle saab mudavannide tarvitajate registreerimise kaartidest. Nende järgi oli möödunud, 1934. a. hooajal tarvitanud vanne 192 ametnikku, 132 äriameest, 94 töolist, 12 põllumeest, 14 hoolealust, 13 õpilast,

159 kodumajandajat, kuna 72 isiku elukutse oli märkimata.

Turiste käis 1934. a. hooajal Haapsalus umbes 10 000—12 000.

Lõpetades ülevaadet Haapsalust kui kuurordist ja suvituslinnast, on kohane anda mõningaid elementaarsemaid andmeid me loomuliku tervendava vahendi — muda koostise ja me merevee ja õhu temperatuuri üle.

Prof. Dreyer'i järgi sisaldab Haapsalu muda SiO_2 — 64,87%, Fe — 7,28%, Al_2O_3 — 15,39%, CaO — 2,18%, MgO — 3,15%, SO_3 — 0,69%, S — 1,24%, $K_2O \cdot N_2O$ — 0,93%, Cl — 0,78%, P_2O_5 — 0,25%, CO_2 — 2,94%.

Merevee soojus °C Haapsalus suvel 1922 — 1934.

Aasta	Juuni			Juuli			August			Suvehoojal		
	Keskmine	Maksimum	Minimum	Keskmine	Maksimum	Minimum	Keskmine	Maksimum	Minimum	Keskmine	Maksimum	Minimum
1922	12	22,5	15,0	19,5	25,0	15,0	21,3	22,9	14,6	18,5	14,6	22,9
1923	20	18,8	12,5	20,5	25,0	16,3	21,3	21,7	14,2	17,6	14,2	21,7
1924	22	22,5	15,0	19,9	26,3	15,0	25,0	24,6	15,0	17,9	15,0	24,6
1925	7	20,0	13,8	21,8	27,5	13,8	21,3	22,9	15,0	18,1	15,0	22,9
1926	6	22,5	15,0	21,5	26,3	13,8	23,8	24,2	14,2	18,2	14,2	24,2
1927	4	20,0	15,9	17,5	30,0	16,3	27,5	22,5	15,8	20,3	15,8	22,5
1928	23	13,8	20,0	16,3	21,3	13,8	20,0	20,1	13,8	16,5	13,8	20,1
1929	16	13,8	20,0	16,6	22,5	15,0	22,5	21,6	13,3	17,1	13,3	21,6
1930	6	11,0	25,0	18,5	24,0	13,0	18,0	22,3	12,0	17,2	12,0	22,3
1931	1	11,0	19,0	14,2	24,0	16,0	23,0	22,0	13,3	17,4	13,3	22,0
1932	8	12,0	22,0	16,6	29,0	18,0	24,0	25,0	15,0	19,8	15,0	25,0
1933	4	13,0	23,0	18,0	26,0	14,0	22,0	23,7	18,0	18,5	14,0	23,7
1934	4	10,0	25,0	17,2	28,0	16,0	25,0	26,0	14,0	19,8	14,0	26,0

Haapsalu linna kulud ja tulud 1923 — 1932/33.

Nimetus	Aastad										Kokku	
	1923	1924	1925	1926	1927/28 (15. kuud)	1928/29	1929/30	1930/31	1931/32	1932/33		
Üldised kulud:												
Korralised	72 865,09	81 872,02	81 848,86	109 766,67	106 958,98	93 837,78	92 541,88	96 412,14	90 008,06	81 044,25	907 155,72	
Erakorralised	4 150,10	—	6 796,88	107 873,70	2 471,70	14 600,—	52 410,17	45 721,84	29 027,02	22 917,15	285 368,61	
Kokku	77 015,19	81 872,02	88 645,83	217 640,42	109 430,68	107 837,78	144 952,05	142 133,98	119 035,08	103 961,40	1 192 524,33	
Ettevõtted	31 210,94	38 971,69	35 278,49	39 717,04	64 468,47	59 776,93	53 083,66	54 975,22	58 162,47	53 867,04	488 511,95	
Üldse Jääk	108 226,13	120 843,71	123 924,23	256 357,46	173 899,15	167 614,71	198 035,71	197 109,20	177 197,55	157 828,44	1 681 036,28	
Eriti tulused:												
Heakorra alal	10 302,87	15 103,91	16 074,02	18 943,87	19 161,74	19 478,26	18 181,11	20 645,97	20 200,93	22 002,92	180 094,60	
Sellest suvekorkester	5 170,50	5 065,82	5 000,—	4 843,75	4 807,07	4 873,33	4 846,28	4 895,50	5 100,—	4 500,—	49 102,25	
Eriti tulused:												
Suvitusmaks	3 266,07	2 707,95	2 839,70	2 460,60	2 334,85	1 907,15	2 109,45	2 307,45	2 731,20	2 385,25	25 049,67	

Kultuurilisi, ravi- ja heategevaid asutisi on Haapsalus järgmiselt: 8 kooli, 1 muuseum, 1 haigla, 1 emade- ja imikute-nõuandla, 1 tiisikusambulatoorium, 2 sanatooriumi, 1 postiametnikude puhkeko-du, 2 supelasutist ja 2 apteeki.

Seltside poolest on Haapsalu eriti riikas; neid leidub Haapsalus 47.

Lõpuks tuleks tähendada, et ülaltoodud väikses ülevaates Haapsalu elustolust puuduvad andmed kaubanduslik-

majanduslikust läbikäimisest linna ja maarahva vahel. Kuid selle küsimuse käsitlemine ei mahu käesoleva ülevaate raamesse.

Kas ja millises ulatuses vajab muutmist Perekonnaseisuseadus ja selle juhtnöörid?*)

E. Rosenstrauch.

Tallinna linna perekonnaseisuametnik.

Käesolev küsimus on tõusnud päevakorra tingituna vahetevahel siin-seal kuulduvaist mõtteavaldusist Perekonnaseisuseaduse otstarbekohasuse suhtes. Leidub üksikuid, kes veel nüüd, mil juba 8 aastat on kehtiv uus kord perekonnaseisumuudete registreerimise ja perekonnakirjade pidamise alal, kahtlevad selle seaduse otstarbekohasuses ja ihkavad tagasi vana korda, kus kogu selle ala korraldus kuulus kiriku kompetentsi. Selliselt mõtlejaid on õnneks siiski kaunis vähe ja kogu selline eitav suhtumine Perekonnaseisuseadusse näib baseeruvat lihtsalt arusaamatusel ja asjaolude mitte-teadmisel ehk isiklikel põhjusil.

Arvan, et kõik perekonnaseisuametnikud oma laialdaste teadumuste ja rahvaga kokkupuutumise põhjal võivad kindeldada, et tegelikus elus on Perekonnaseisuseadus lõõnud üle ootuste hästi läbi ja oma sisus osutunud kõigiti otstarbekohaseks. Kindlustades kodanikele täieliku usu ja südametunnistuse vabaduse perekonnaseisumuudete registreerimisel ja vastavate asutiste rahvale lähemale toomisega, on see seadus pälvinud kodanikkude üldise poolehoiu. Seega ei võiks üldse tõusta päevakorra Perekonnaseisuseaduse muutmise küsimus oma sisulisel osal.

Kuid vaadeldes lühidalt ka selle seaduse tegelikke tulemusi, et sellestki külast hinnata tema otstarbekohasust.

Perekonnaseisuseaduse üheks eesmärgiks on perekonnaregister kõigile kodanikele omavalitsusis. Milliseid tulemusi sel alal on saavutatud 8 aasta jooksul? Kahjuks puuduvad vastavad üleriigilised kokkuvõtted, kuid umbkaudsete arvestuste põhjal võime hinnata perekonnaregistris

avatud erilehekülgede arvu umbes 600 000, s. o. umbes poolile Eesti Vabariigi kodanikele. Tallinnas näiteks on avatud 100 perekonnaregistris 600 lk., seega 60 000 kodanikule. Lugeses, et see arv on, suhteliselt rahvaarvule, umbes $\frac{1}{10}$ kogu riigis korraldatud perekonnakirjust, ja oletades, et teisiski omavalitsusis on see töö edenenud sama intensiivselt (mõnes vallas on perekonnakirjad avatud isegi kõigile kodanikele), siis tähendatud arv ei peaks olema liialdatud. See on imetamisväärne tulemus lühikeses aja jooksul. Eeldades, et järgmise poolte perekonnakirjade korraldamine edeneb samas tempos (peaks minema isegi kiiremini, kuna on juba teadumusi), siis me ei seisa kaugel eesmärgist, mis leidnud väljenduse Perekonnaseisuseaduse esimeses paragrahvis, nimelt, et iga Eesti Vabariigi kodaniku üle peetakse perekonnakirju kodaniku alalise elukoha linna-, alevi- või vallavalitsuses. Selle tulemusega seisame meie suure sammu võrra ees oma naabermaist, kus puudub selline üldine, ühtlase ja individuaalsüsteemi järgi korraldatud riiklik perekonnaregister. Selliste tulemuste juures rääkida nüüd veel Perekonnaseisuseaduse elunõudele mittevastavusest ja ihata tagasi endist süsteemi, mis ju oleks kogu tehtud töö lõhkumine, oleks mõtetu ja sellesuunaline vastupropaganda Perekonnaseisuseadusele, kui seda peaks kusagil tehtama, tunduks riiklikust seisukohast vastutustunde puudumisena.

Vahetevahel on kuulda ka mõtteavaldusi teatud ringkondadest, mis toonitavad paralleelregistratsiooni sisseseadmise vajadust kirikuis ja selle eesmärgiga ehk taotletakse seaduse muutmist, kuid see tundub ju sissemurdmisena lahtisest uksest, kuna praegusegi korra juures iga kodanik võib sooritada oma perekonnaseisumuudete registreerimist ükskõik

*) Kantud ette IX linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuametnikkude päeval 11. novembril 1934 Nõmmes.

millise koguduse perekonnaseisuametnik-vaimuliku juures, ilma et tal tarvitseks jalgagi tõsta üle omavalitsuse perekonnaseisumeti läve. Ja milline oleks siis veel mõni muu mõeldav viis kirikliku registratsiooni korras? Aktid tulevad ju koostada niikuinii.

Kogu küsimus näib seisvat vaid selles, et anda seadusliku akti tunnustust kiriklikule talitusele. Seega ei taotleks vastav Perekonnaseisuseaduse muutmise nõue mitte otstarbekohasust, vaid puhtkirikupoliitilist sihti ja kui selline ei õigusta ühtluse lõhkumist Perekonnaseisuseaduses.

Arvestanud ülaltoodut, peab nentima, et Perekonnaseisuseadus oma põhiolemuselt on kõigiti ja kõiki rahuldav ja seetõttu ei vaja mingit muutmist.

Teine küsimus on aga, kas ei tuleks Perekonnaseisuseadust ja juhtnööre veidi korrigeerida puhttehnilisest küljest, kõrvaldades üksikud tehnilised ja redaktsioonilised puudused, mille olemust on ajajooksul tõestanud tegelik elu.

Sellele küsimusele võib vastata jaatavalt ja tegeliku elu ja töö põhjal soovitada järgmisi muudatusi:

§ 7, mis näeb ette, et perekonnaseisumetnikke on alevs ja valdades alevi- või vallasekretärid, linnades — linnasekretär või linnavalitsuse liige linnavalitsuse määramisel, suuremais linnades — eriametnik linnavalitsuse määramisel, tuleks redigeerida selliselt, et suuremais linnades oleks võimalik määrata ametisse rohkem kui ühe perekonnaseisumetniku, legaliseerides seega olundit, mis tegelikult kehtiv näiteks Tallinnas, kus on mitu perekonnaseisumetnikku. Ülaltähendatud paragrahvi praeguse redaktsiooni järgi, ei või ühes omavalitsuses olla praegu rohkem kui üks perekonnaseisumetnik.

§§ 11, 13, 16 ja 18, mis käsitleb perekonnaseisuraamatute pidamisest, tuleksid muuta selles mõttes, et likvideeritaks aktideregister, perekonnaseisumetnikkude-vaimulikkude juures, kui tegelikus elus mitte mingit mõtet eviv. Pealegi pole see paljudes kogudusis võetud üldse tarvitusele. Vabanevad registreid võiks kasutada perekonnaregistrina, säästes hulka kulu.

§ 24 II lõik, mis käsitleb aktide parandamise korda, oleks soovitav muuta selles mõttes, et lihtsustada aktide parandamist, kaotades akti parandamise täiendava akti tegemise korras ja asendades

seda akti parandamisega märkuse korras. Ainult sisuliste vigade parandamise kord, mis on nähtud ette sama paragrahvi III lõigus, võiks jääda endiseks, s. o., et sisulisi vigu võib parandada kohtuteel, kuna mittesisulisi vigu võiks õiendada ääremärkusega. See lihtsustaks tööd ja oleks statistika mõttes otstarbekohasem.

§ 36, mis käsitleb erilehekülje avamist perekonnaregistris iga vastsündinu kohta ja vastsündinu kandmist vanemate või vallasema leheküljele, võiks redigeerida nii, et ei tarvitseks avada erilehekülge perekonnaregistris vastsündinule, kes sureb enne kui jõutakse talle avada perekonnaregister. Pole ju mingit mõtet avada perekonnaregistris surnud isikule, pealegi vaid mõni tund ehk päev elanud lapsele.

Need oleksid ka ainukesed paragrahvid Perekonnaseisuseaduses, mille muutmine võiks tulla kõnesse, kuna kõiki teisi tehnilise iseloomuga küsimusi ja raskusi on võimalik hõlpsasti kõrvaldada juhtnööride muutmise ja täiendamisega.

Viiks pikale, hakates üksikult käsitlema juhtnööride kõiki muutmist vajavaid paragrahve, seepärast puudutagem vaid juhtnööride üksikute peatükkide järjekorras mõningaid põhimõtteid ja küsimusi, mida tuleks arvestada juhtnööride muutmisel.

Kõigepealt oleks soovitav Perekonnaseisuseaduse juhtnööride kui ka muude perekonna- ja kodanikuõigust käsitlevate seaduste ja määruste kodifitseerimine ja koondamine ühte kokku. Perekonnaseisuseaduse juhtnööres puudub palju olulisi juhiseid ja norme, milliseid perekonnaseisumetnikul tuleb käsitleda oma igapäevase töö juures. Neid tuleb otsida Riigi Teataja aastakäikudest ja endisist Vene seadusist ja seletuskirjust. Need aga sageli puuduvad. See raskendab asjaajamist ja ei lase kujuneda ühtlast praktikat, mis perekonnaseisumuudete registreerimise ala käsitlemisel on aga eriti vajalik.

Selle tagajärjel on kujunenud olund, kus üksikuid küsimusi lahendatakse kitsamais ringes, üks kord aastas linnade ja alevite perekonnaseisumetnikkude päevil, siis vallasekretäride nõupidamisil, kirjavahetuse teel, Siseministeeriumi seletus- ja eeskirjade abil jne. Sel teel otsustatud küsimused ei saa aga igakord teatavaks kõigile asjast huvitatud perekonnaseisumetnikele ja need vahendid,

kuigi väga soovitavad, ei reguleeri töö ühtlustamist kaugeltki täiel määral ja otstarbekohaselt. Pole siis imestada kui perekonnaseisuametnikkude töö mõnes küsimuses, mille kohta puuduvad lähemad juhised, erineb ja halvemal juhtumil areneb isegi vildakas suunas. Seda puudust tuleks kõrvaldada kõigi vastavate juhtnööride kodifitseerimisega ja täiendamisega ja võimaluse korral ehk isegi praktilise käsiraamatu väljaandmisega, kus peaksid leidma üksikasjalisemat käsitelu kõik perekonnaseisuametniku töös ettenähtud seaduslikud normid ja toimingud, tehes neid arusaadavaks vastavate seletuste ja näidetega.

Juhtnööride muutmisel tuleks loomulikult pidada silmas töö lihtsustamist. Sageli ju meie ametiasutisile heidetakse ette liigset bürokraatlikust ja formaalsuse tagaajamist. Selliste etteheidete osaliseks saavad sageli ka perekonnaseisuametnikud, kel elav kokkupuude rahvaga ja palju tegemist ka igasuguste vormiliste pisiküsimustega kodanikkude perekonnaseisuasjus. Mõnikord on raske kinda kodanikke selliste küsimuste tähtsuses ja neid tülitada tühise vormiveakese kõrvaldamiseks mõnel dokumendil või toimingul. Kuna aga perekonnaseisuametnikule on antud neis küsimusis võrdlemisi vähe isiklikku otsustamisõigust parema arusaamise järgi, siis tuleb nii mõnigi kord salata maha isiklikud kindumused ja ignoreerides kodaniku enda paremaid arusaamisi, suhtuda küsimusse niioelda bürokraatliku paindumatusena. See on aga kahjuks meie üldisele asjale ja Perekonnaseisuseaduse eesmärgile.

Seepärast oleks soovitatav arvestada juhtnööride muutmisel rohkem tegelikku elu. Tööd tuleks lihtsustada võimaluse piiirideni ja anda üksikute küsimuste otsustamiseks oma parima arusaamise järgi perekonnaseisuametnikele rohkem õigust.

Juhtnööride peatükk I, milles jutt perekonnaseisuametnikest, oleks soovitatav täiendada üksikasjalisemate juhistega perekonnaseisuameti organisatsiooni, perekonnaseisuametniku kohuste, õiguste jne. kohta.

Siin tuleks lahendada ka perekonnaseisuametniku asetäitja küsimus, mis kehtivas Perekonnaseisuseaduses kui ka juhtnöörides jäänud aga nagu kahe silma vahele.

Juhtnööride § 5 oleks soovitatav täiendada nii, et nõuete kõrval perekonnasei-

suameti ametiruumi, abielu sõlmimise pidulikkuse jne. kohta, oleksid esitatud nõuded ka perekonnaseisuametniku enda esinemise, rõivastuse jne. kohta. See sisendaks ametnikusse suuremat kohusetunnet ja lugupidamist oma ametist ja väarikust käitlemises publikuga.

Peab kriipsutama alla, et seaduse mõtte kohaselt perekonnaseisuametnik pole mõeldud lihtsa kantseleiametnikuna, vaid seadus on omistanud talle erilisi tähtsaid ja vastutusrikkaid ülesandeid rahvaelu tundelisimal avaldusväljal — perekonnaelu sündmuste pidulikel kui ka tõsiseil juhtumel. Perekonnaseisuametnik näeb kõiki sel sfääril esinevaid sündmusi, nagu sündi, abielu ja surmajuhtumit, lähemalt, kui ükski teine ametnik. Sellele vastavalt eeldab ka seadus perekonnaseisuametniku, kui riigivõimu esindaja kaalukat suhtumist oma alale ja kaastööd selle ala kaugemate — riiklikkude ja rahvuslikkude sihtide taotlemisel. Seepärast juhtnööres, kus räägitakse perekonnaseisuametnikest, nende ülesandest ja kohustusist, oleks soovitatav mainida nende faktiliste ülesannete kõrval ka nende moraalseid ja kutseala kaugemaid — riiklikke ja rahvuslikke ülesandeid ja sihte.

Juhtnööride peatükk II, mis käsitleb perekonnaseisumuudete registreerimist, võiks sisaldada lähemaid juhiseid ka harvem esinevate toimingute ja juhtumite kohta, nagu adopteerimis- ja seadustamistoimingud, vallaslaste registreerimine enne ja pärast abiellumist, samuti pärast abielu lõppu leskumise või lahutuse puhul, väljaspool abielu sündinuks tunnustamine jne.

Leidlaste registreerimise korras tuleks kustutada nõue, et vastsündinu juures leitud esemed ja dokumendid kantakse akti sisusse, mille põhjal antakse ka vastavasisuline tunnistis. Selline literatuur sünniaktis võib mõnikord osutada rängaks saatuse ironiaks aktiaalisele. Need andmed võiksid esineda sünniregistri akti äärel märkusena, kust neid ei peaks aga kantama sünnitunnistisele.

Siinkohal oleks soovitatav anda juhiseid ka nimede kirjutusviisi, eriti võõrapärase eesnimede transkribeerimise kohta. Mitmesuguseid toiminguid, nagu seadustamisi ja muid märkusi akti äärel oleks soovitatav selgitada vastavate näidetega, tuues sellekohaseid tekstivorme.

Abielu registreerimise osas oleks soovitatav muuta abielu registreerimise korda,

mis kehtivate juhtnõõride redaktsioonis tundub veidi lakoonilisena ega võimalda hästi luua pidulikku tunnet. Tegelikult paljudel perekonnaseisuatmetnikel ongi kujunenud veidi muudetud ja laiendatud sõnastus abielu sõlmimise protseduuris. Siia oleks soovitav luua ühtlus.

Praeguse korra järgi tuleks abielu sõlmimisel abiellujate, tunnistajate ja külaliste juuresolekul lugeda ette Abieluseadusest §§ 2—9, kus § 4 on jutt suguhaigete, vaimuhaigete jne. abielukeelust ja § 9 räägib kurjategijaist, pillajaist jne. Kui võtta küsimust piinliku täpsusega, siis paljudel kordadel ei leiduks tunnistajaid, kes võiksid tõendada, et abiellujate abiellumiseks pole takistusi. Selliseid piinlikke juhtumeid, kus tunnistajad viimasel hetkel on loobunud oma osast, mistõttu ka abielu sõlmimine tulnud jätta pooleli on praktikas esinenud. On arusaadav, et tunnistajailt ei või nõuda selliseid tõendusid, mis kuuluvad vaid asjatundja arsti kompetentsi, seepärast tuleks ka tunnistajate ülesanded seada loogilisse vahekorda nende osaga abielu sõlmimisel.

Loomulikumana ja sobivamana oleks abielu sõlmimise kord, mis kehtiv mõnes teises riigis, et abiellumise üldised eeltingimused tehakse teatavaks abiellujatele abiellumissoovi avaldamisel ja võetakse neilt allkiri, et neil teatavaks tehtud seaduse piires pole takistusi abiellumiseks, eriti selles osas, mis väljendatud Abieluseaduse § 4. Abielu registreerimisel võiks lugeda seadusest ette aga midagi muud. Võiks luua mingi pidulik tekst, mis puudutaks ka abielupoolte vastastikkusi õigusi ja kohustusi. Abieluseadusest võiks jätta välja §§ 1, 2, 3, 5, 8 ja 9 (kahest viimasest ainult I lõik).

Praegused juhtnõõrid lubavad registreerida abielu väljaspool ametiruumi ainult arsti poolt tõestatud raske elukardetava haiguse puhul, kuna muid juhtumeid pole üldse nähtud ette.

Ometi on mõnikord hädavajalik sõlmida abielu väljaspool ametiruumi ka muil põhjusil, näiteks kui isik on pikemat aega haige, kuid mitte elukardetavalt, kusjuures ometi abielu sõlmimine võiks osutada mõningail põhjusil kiireks. Siis kui isik on jalutu, halvatud ehk muul viisil liikumisvõimetu, viibib haiglas, vanglas jne. Selliseil juhtumel tuleks kergendada abielu registreerimist sellega, et võimaldataks sooritada abielusõlmimise toimingut väljaspool ametiruumi.

Juhtnõõride muutmisel surmaregistri osas võiks leida üksikasjalisemat käsitlemist ka surmajuhtumite registreerimise korral, kui pole võimalik teha kindlaks ehk leida surnud isiku laipa, näiteks tulikahju, uppumise jne. korral.

Juhtnõõride osa, mis käsitleb aktide parandamist, tuleksid loomulikult kohandada Perekonnaseisuseaduse vastavaile paragrahvele, kui leiavad rahuldumist ülalmainitud soovid aktide parandamise lihtsustamiseks seaduse muutmise teel.

Perekonnaseisuatmeti tegelikus töös palju küsimusi tekitav ala on perekonnaregistri pidamine. Siin kerkib üles aina uusi küsimusi üksikute perekonnaseisumuudete ja faktide juriidilise kehtivuse ja vormilise külje kohta, dokumentide kehtivuse, sissekannete tehnilise külje jne. kohta, millised küsimused kõik pole nähtud ette ei seaduses ega juhtnõõres ja milliseid siingi on võimata loendada üksikasjaliselt. Siin kerkivad küsimused dokumentide legaliseerimise, vana kirja viisi järgi ja võõrkeelseis dokumentides esinevate nimede ülekandmise kohta jne.

Kõik sellised, ajajooksul tegelikus töös üleskerkinud küsimused peaksid leidma lahendamist juhtnõõres ja üksikasjaliselt ametlikus käsiraamatus.

Tunnististe osas oleks soovitav muuta mõne tunnistise vorm. Näiteks perekonnaseisutunnistis praeguses vormis pole otstarbekohane. Esiteks tehnilisest küljest — mõnede andmete jaoks, nagu abielu ja lapsed, on jäetud vähe ruumi, teiseks ka sisuliselt. Võiks kustutada lahter „Isiku alaline elukoht“, kui tarbetu. Tunnistise nurgal, kus asub riigivapp pealkirjaga „Eesti Vabariik. Perekonnaseisuatmetnik“, oleks selguse mõttes soovitav märkida ka millise omavalitsuse või usuühingu perekonnaseisuatmetnik.

Arhiivi alal oleks soovitav juhtnõõre veidi laiendada, andes võimaluse korraldada arhiivi, eriti lisatoimetiste hoidmist, ka mõnel muul otstarbekohasel viisil, näiteks ümbrikes, mis koostatud registrite viisi lehekülgede numbrite järjekorras kinniseis kastides või laekais. See viis ongi tegelikult tarvitusel mõnes omavalitsuses ja on osutunud lisatoimetiste käsitlemise kui ka dokumentide säilitamise mõttes otstarbekohasemaks, kui neid säilitada lahtiselt kaustakaante vahel (nagu nõuavad seda kehtivad juhtnõõrid), kus nad kergemini võivad minna kaotsi ja ajajooksul hävida.

Kokkuvõttes võiks veel kord kinneldada, et Perekonnaseisuseadus ei vaja mingit sisulist muutmist, kui vast ainult teatud redigeerimist osas, millest juba mainitud ülal.

Juhtnõrde muutmise aga selles osas, mis taotleb seaduse edukamat elluviimist

ja töö lihtsustamist, on paratamatu ja astuda selleks vastavaid samme ei peaks olema võimatu.

Mida lähemale kohandatakse seaduse elluviimise määrused tegelikule elule, seda otstarbekohasemalt ja kiiremini saavutatakse eesmärk.

Perekonnaseisumeti eritoimingute lõivutamistest.*)

R. Valter.

Tallinna linna perekonnaseisumetnik.

Perekonnaseisumetite tegevus näitab järjekindlat kasvamist. Eriti avaldub see perekonnakirjade korraldamise alal. Seda tõestavad 1927. ja 1933. a. statistilised andmed, mille järgi 1927. a. Tallinna Linna Perekonnaseisumetis registreeriti 789 sündi, 754 abielu, 960 surmajuhutut, avaldati 847 abiellumissoovi ja perekonnaregistrisse kanti 2376 kodanikku, seega üldse 5726 toimingut. Võrdlusarvudena näitavad 1933. a. andmed 854 sündi, 762 abielu, 1001 surmajuhutut, 1052 abiellumissoovi ja 8885 kantet perekonnaregistrisse. Seega tõusis toimingute arv 5726 toimingult 1927. a. — 12 557 toimingule, teiste sõnadega tegevus suurenes üle 100%. Tegevuse kasvamisega on suuremate linnade omavalitsused pidanud suurendama ka töötajate arvu. Ühenduses sellega on suurenenud ka omavalitsuste kulud paljade, ruumide korrashoidmise ja sisustamise, kantseleitarvete ja postikulude näol. Kantseleitöö suurenemist võib määrata konkretselt, kui kõrvutada näiteks Tallinna Linna Perekonnaseisumeti 1927. ja 1933. a. kirjavahetust. 1927. a. registreeriti lauajuhendis 7869 üksikkirja, 1933. a. aga juba 7120 kirjavahetust. Kui aga pidada silmas, et lauajuhendi iga üksik number sisaldab keskmiselt 4 kirja, siis küünis kirjade arv 1933. a. 28 480-ni.

Mis puutub eriti ruumide korrashoidmisse ja sisustamisse, siis on pidanud omavalitsused Perekonnaseisuseaduse ja selle kohta antud juhtnõrde kohaselt hoolitsema eriliselt ruumide sisustamise eest. Selline nõue on loomulikult otstarbekohane, sest perekonnaseisumuudete registreerimine, eriti abielu sõlmimine

peab toimuma vastava pidulikkusega ja loomulikult sellises ümbruses, kus pidulikkus võib tulla üldse kõnesse. Seega on omavalitsusil kanda kulusid seoses tegevuse suurenemisega ja nende osaliseks katteks tuleks leida vastavaid tulusid.

Perekonnaseisuseaduse järgi toimub perekonnaseisumuudete registreerimine tasuta. Tähendab, sünni-, abielu- ja surmaaktide koostamisest ei saa meie omavalitsused mingeid tulusid. Ainsaks tuluks osutuvad kantseleilõivud, mida võidakse võtta ettenähtud korras. Kui nüüd võrrelda tegevuse suurt tõusu, siis peab küll tunnustama, et omavalitsuste kulude osalisekski katteks, ei paku RT 83 — 1928 avaldatud määrus suuremaid võimalusi ja omavalitsusil tuleb paluda selle määruse täiendamist.

Lõivude küsimus Perekonnaseisuseaduse kohaselt peaks jääma muutmata, sest perekonnaseisumuudete registreerimise lõivutamine ei anna soovitud tulemusi. Pealegi esineksid sel alal mitmesugused arusaamatused. Vastuvõetavaimaks osutuks ja parimaid võimalusi pakuks aga kantseleilõivude võtmine perekonnaseisumeti eritoiminguilt. Selline lõivutamine ei tunduks kodanikele koormavana, sest et need toimingud toimuvad eeskätt kodaniku enda huves asja lahendamise mõttes. Näiteks tuleks võtta kantseleilõivu Perekonnaseisuseaduse § 6 kohaselt koostatud protokollilt. Protokollitäpne koostamine nõuab aega ja süvenemist asjasse, ületades sisult sageli teisi akte. Protokoll on ja jääb asendavaks dokumendiks teistele mittehangingitavale ehk kaotsiläinud aktele, pealegi väljendab ta kodaniku täpset perekonnaseisu.

Ka abiellumissooviavaldisi tuleks lõivutada. Andmete kohaselt avaldasid

*) Kantud ette IX linnade ja alevite sekretäre, statistikute ja perekonnaseisumetnikkude päeval 11. novembril 1934 Nõmmes.

Tallinna Linna Perekonnaseisusametis soovi 1927. a. 847, 1928. a. — 969, 1929. a. — 1039, 1930. a. — 1041, 1931. a. — 1025, 1932. a. — 1035, 1933. a. — 1052 paari. Tegelikult registreeriti aga 1927. a. 754, 1928. a. — 777, 1929. a. — 854, 1930. a. — 808, 1931. a. — 795, 1932. a. — 832, 1933. a. — 769 paari. Ülaltähendatud arvud näitavad, et tähendatud aastail avaldasid soovi abiellumiseks üldse 7008 paari, kuna samal ajal registreeriti vaid 5539 paari, seega 21% sooviavaldajaist jäid abiellu registreerimata. Tähelepanekute varal võib tõendada, et paljud abiellumissoovijad avaldasid soovi abiellumiseks tingituna nähtavasti noorustuhinast, nagu naljaks. Paljud aga katsetasid sel alal mitme isikuga ja tagajärjeks polnud abielu. Abiellumissoovide lõivutamine vastuvõetava määraga aitaks kindlasti pidurdada sellist nähet ja töö leiaks enam-vähem rahuldavat tasuvust ka juhtumil, kui abielu registreerimine jääks teostamata.

Kantseleilõivu võiks võtta ka abiellumissoovide tühistamiste eest. Tühistamisi võetakse mõnikord ka kergesti, pealegi on see ühenduses kirjavahetusega, sest vastaspoolile tuleb sellest kirjalikult teatada.

Lõivutada tuleks ka igasugused teised avaldised, mis ühenduses avaldaja allkirja tõestamisega perekonnaseisusametniku poolt. Näiteks juhtnõotide § 62 II lõigu (RT 27 — 1931) korras toimetatavad avaldised.

Samuti tuleks lõivutada ka Tallinna Linna Perekonnaseisusameti poolt antavad abiellumisvõimeteatised. Enamus välismaisi registreerimisasutisi lõivutavad selliseid abiellumisvõimeteatisi võrdlemisi suure lõivuga.

Lõpuks võiks kuuluda lõivutamisele ka ära kirjade tõestamine. Perekonnaseisuseaduses ja selle juhtnõores ei mainita üldse ära kirjade kinnitamist, küll aga selle võimalusega päästakse sel alal notariaal lõivudest. Kui juba perekonnaseisusametnikul on õigus kinnitada oma allkirjaga igasuguseid akte ja nende põhjal antavaid dokumente, siis loogiliselt võiks ta ka olla õigustatud kinnitama ära kirju. Pealegi soovivad paljud kodanikud saada tagasi algtõendavaid dokumente ja ülaltoodud korruga võiksid nad rahuldada oma soove.

Kui lõivutada perekonnaseisusameti ülaltähendatud eritoimingud, saaksid omavalitsused tagasi osagi perekonnaseisusameti ülalpidamiseks kulutatud summadest.

Arvestanud ülaltoodut, tuleks paluda ELL juhatusel võtta kaalumisele ja tarbekorral esineda vastava ettepanekuga Siseministeeriumile, et pandaks kehtima kord, mille järgi abiellumisvõimeteatised kuuluksid lõivutamisele 3 kr., abiellumissooviavaldised — 1 kr., Perekonnaseisuseaduse § 6 korras koostatud protokollid — 50 s., Perekonnaseisuseaduse kohta antud juhtnõotide § 62, II lõigu kohaselt koostatud avaldised — 25 s. ja ära kirjade tõestamine — 25 s. (leheküljelt) suuruse kantseleilõivuga.

Saksa seadustekogu kartoteegina.

H. V. Dahl.

Meie aega tuleks nimetada kartoteegi võidukäigu ajastikuks. Kõik, mida varem ajal tarvitati kõvasti kokku köidetud raamatutena, on viimasel ajal ikka enam ja enam läinud üle lahtisist kaartidest koosnevaile kartoteekidele. Kõnelemata igasuguseist tähestik-juhatajaist, on terved asutised oma raamatupidamises läinud üle kartoteeküsteemile. Terved suured pangad kasustavad peaaegu eranditult oma arvete jaoks kartoteeki. Igasugused nimestikud koostatakse kartoteegina. Kõigi nende vajaduste rahuldamiseks on loodud rida igasuguseid tehnilisi vahendeid, mis võimaldavad kartoteegina

peetavaid juhiseid ja nimestikke kasutada ning käsitleda väga kiiresti ja ülevaatlikult. Kahjuks on osa neist tehnilisist vahendest siiski nii kallid, et Eesti omavalitsused ei suuda neid kõikjal veel võtta kasustamisele, kuna vanemale süsteemile kuluv aeg praeguse tööpuudusajastikul siiski tuleb odavam, kui sageli tehniliste vahendite tellimine välismaalt.

Kartoteegid on Saksamaal võtnud väga suurt hoogu. Jälgides igasuguseil aladel moodsaid juhtnõore, leiame neid koostatuna peamiselt kartoteekidena või mitmesuguseil lahtisil lehil põhjenevate süsteemide järgi. Viimasel ajal on Saksa riigi

seadustekogu ka juba avaldatud lahtisil lehil. See sisaldab kõik kehtivad seadusnormid. Lehed ühendatakse eriliselt kaasisse kahe augu kaudu. Kirjastus, kes selle on andnud välja, võtab vastu tellimusi, mille peale igasugused täiendused ja muudatused seadus jooksvalt saadetakse tellijaile, kel siis ei jää üle muud, kui võtta vastav muudetud leht välja ja saabunud uus leht panna selle asemele. Seega pole tal iial karta, et temal olemasolev seadustekogu võiks olla iganud ja mõni norm võiks olla muutunud, mis talle vast igal tarvilikul hetkel ei meenu. Kuna seega raamat on jooksvalt uuendatav, ei vanane see kunagi ega vaja uue ostmist, nagu see on harilikuks paheks kokkukõidetud raamatutega.

Seadustekogu on võimalik tellida niihästi tervikuna kui üksikosadena. Samuti ka lisalehti — kas terve seadustekogu jaoks või ainult mõne üksiku kõite või selle osa jaoks.

Selle kõite juurde kuulub veel omakorda juhataja, mis ka on vahetatavil lahtisil lehil ja tarvidustmööda on kerge vahetada ja vastavalt uuendada.

Teos on kirjastatud dr. Otto Schmidt'i kirjastusäri poolt Kölnis.

Viimaseil aastail on üldiseks nähteks peaaegu kõigis mais, et igasugused olundid muutuvad väga kiiresti ja vastavalt sellele tuleb ka seadusi väga sageli uuendada või muuta põhjalikult. Kõigele sellele ei jõua enam järele raamatutena väljaantavad seadused ja nende uuendatud ja täiendatud trükid, vaid aeg on ise kirjutanud ette leida mingit paenduvat

teed, mida sakslased sel teel on leidnud, mis nende küllalt laialdasis tarvitajaskonnades on kergesti teostatav.

Uus algatus on leidnud väga sooja poolehoidu, kuna see igasuguste seaduste käsitlemise juures säästab väga palju aega, sest pole tarvis hakata igasuguseist väljaandeist otsima, kas vastava seadusnormi kohta on vast ehk hiljem ilmunud muutusi ja muutmisseaduste muutusi. Seetõttu on ka arvustus andnud selle algatuse kohta kõigiti kiitvaid otsuseid.

Muudetud seaduste käsitlemiseks mineviku suhtes on võimalik seada sisse erilisi kaasi, kuhu jälle koondatakse kokku need seadusosad, mis on muudetud, täiendatud või kuidagi uuendatud ja seetõttu üldkogust võetud välja.

Peale selle kuulub veel seadustekogu juurde eriline akt, kuhu võib tarbekorral koondada üksikuid lehti mitmest seadusest, et mitte võtta kaasa korraga mitut raamatut. Peamiselt on see mõeldud advokaatide ja üliõpilaste jaoks, kes oma protsessides või loenguil vajavad mõnda osa seadusist, mis vahest aga kuuluvad erilisse kõiteisse.

Meie Eesti oludes, kus igaüks, kes tegeleb seadustega, alati tunneb suuri raskusi seaduste, muutmisseaduste ja muutmisseaduste muutmise seaduste käsitlemisel, oleks tingimata soovitatav, et leiduks algataja, kes hakkaks ka meie järjestmuutuvaid seadusi koondama sama põhimõtte alusel. Kuigi see sünniks järk-järgult ja võib-olla ka pikkamisi, oleks see igatahes tervitatav nähe ja leiaks kahtlemata pooldamist tarvitajaskonnas.

IX linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuametnikkude päev.

11. ja 12. novembril 1934 peeti Eesti Linnade liidu korraldusel Nõmmes IX linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuametnikkude päeva, millest võttis osa 33 vastavat ametnikku. Päeva avas Nõmme linnapea L. Mühlbach, tervitades kokkutulnuid Nõmme Linnavalitsuse ja ELL nimel ja soovides päevale head kordaminekut.

Päeva juhatajaiks valiti A. Malkus — Nõmme, J. Tire — Nõmme ja J. Ülem — Paide, sekretäreks — K. Tammiste — Eesti Linnade liit, A. Viksten — Haapsalu ja M. Kilks — Türi.

Esimesena esines Tartu linna kooliarst dr. med. H. Madison referaadiga „Rahva terveterviselised ja suguvõsateaduslikud probleemid perekonnaseisuametniku töös“.

Referaadis selgitati pikemalt terveterviselisi probleeme perekonnaseisuametniku seisukohast. Referent leidis, et peaks loodama vastav perekonnaseisuametnikkude organisatsioon oma keskkorraldusega, kes looks võimaluse valmistada perekonnaseisuametnikke ametialaselt ette rahva terveterviselise ja suguvõsateadusliku külje uurimiseks. Ühtlasi peaks perekonnaseisuametnikele loodama võimalus

nii aja kui ka majandusliku külje suhtes, et nad võiksid pühendada täit tööjõudu perekonnaseisuaameti tööle, kuna praegu on perekonnaseisuaametnikud väga koormatud muude kõrvaliste töödega, näiteks vähemais omavalitsusis, kus perekonnaseisuaametikule kohused on pandud harilikult sekretäri peale.

Ka oleks tarvilik anda tõuterviselise korralduse seadus, mida tuleks algtada just perekonnaseisuaametnikel, kes peaksid olema sellest huvitatud esimeses järjekorras ja kel on rahvaga tihedaim kontakt just perekonnaellu puutuvais küsimusis.

Referent puudutas oma referaadis ka alaväärtuslike isikute suguvõimete tegemise küsimust ja leidis, et ka selles küsimuses peaksid perekonnaseisuaametnikud oma organisatsiooni kaudu astuma vastavaid samme riiklike võimude ees.

Läbirääkimusel avaldati arvamust, et peaks pöörama tõsist tähelepanu referaadis käsitletud rahva tõuterviselisele küsimusele. Ka peeti üldiselt tarvilikuks perekonnaseisuaametnikkude organisatsiooni loomise ja nende astumise Eesti Eugeenika- ja Genealoogiaseltsi liikmeks, nagu seda on kõik Tallinna linna perekonnaseisuaametnikud. Arvati, et Abieluseaduses fikseeritud paragrahvide nõuded peaks leidma perekonnaseisuaametnikkude poolt täielikku teostamist, sest sageli ei loetavat Abieluseadust abiellujatele üldse ette, eriti selle seaduse §§ 3 ja 4. Teiselt poolt aga leiti, et nende paragrahvide ettelugemisel pole mingit mõtet, vaid abiellujailt tuleks nõuda vastavate tunnististe esitamist, millised tunnistised oleksid tõelised abiellumisvõimetunnistised, antud välja eiteadlaste-arstide poolt.

Referent esitas kaks resolutsiooni:

1) „IX linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuaametnikkude päev peab tarvilikuks, et toimetataks abiellujate arstlik läbivaatus Abieluseaduse § 4 mõttes.“

2) „IX linnade ja alevite sekretäride, statistikute ja perekonnaseisuaametnikkude päev leiab, et eugeenilised ja geneaoloogilised ülesanded, nii teaduslikud kui ka praktilised, kuuluvad perekonnaseisuaametnikkude huvi- ja ametialasse.“

Tallinna linna perekonnaseisuaametnik E. Rosenstrauch esines referaadiga „Kas ja millises ulatuses vajab muutmist Perekonnaseisuseadus ja selle juht-

nöörid“, mis leidub ajakirja „Linnad ja Alevid“ käesolevas numbris.

Referent leidis, et meil kehtiv Perekonnaseisuseadus ei vaja põhjalikku ümbertöötamist, arvatud välja mõned üksikud paragrahvid, kohandades neid rohkem tegeliku elu nõudeile. Kuna Perekonnaseisuseadus ja selle juhtnöörid on praegu kodifitseerimisel, on loota ka nende üksikute puuduste peatset kõrvaldamist.

Läbirääkimusel avaldati mõtteid, et perekonnaseisumuudete registreerimise toimingute pidulikkuse ja tseremoniaalse külje tõstmiseks oleks tarvilik, et võetaks tarvitusele perekonnaseisuaametnikkude ametirüü ja töötataks välja vastavad tseremooniad.

Tõsteti ka küsimus, kas surmaaktis leiduvad andmed surnu kohta ei peaks kantama akti vastavate kindlate dokumentide põhjal. Üldiselt aga leiti, et seaduses ettenähtud 3 päeva jooksul, millise tähtaja jooksul surmajuhtumi registreerimine peab toimuma, ei jõuta koguda vastavaid dokumente ja tahes-tahtnata peab jääma senise korra juurde. Ka ei peetud tarvilikuks surmaakti täiendamist surnu perekonnakirjade pidamise koha andmetega.

Juhiti veel tähelepanu asjaolule, et riigivanema dekreediga 30. oktoobrist 1934 (RT 94 — 1934) kehtimapanud ja RT 20 — 1931 avaldatud Vangistuseseadustiku § 219 põhjal täidavad, alates 1. veebruarist 1935 eelvangistusametite direktorid vahialuste suhtes perekonnaseisuaametniku kohuseid. Arvati, et see pole otstarbekohane, kuna see tooks juurde hulka kulusid, aga eriti kaaluvaks põhjuseks on, et isikul, kes vahialusena on sunnitud registreerima oma perekonnaseisumuudet, jääks jäädav plekk külge, sest kõigil dokumentidel figureeriks ta perekonnaseisumuute registreerimise kohana vangla nimetus, mis poleks, võetuna puhthingelist seisukohast, vastuvõetav ja inimlik.

Tehti ettepanek paluda Vangistuseseadustiku vastavat muutmist, et vahialuste perekonnaseisumuudet registreeriks senise korra järgi omavalitsus- ja vaimulikud-perekonnaseisuaametnikud, millise korra juures pole seni esinenud mingeid raskusi.

Ülaltähendatud ettepanek võeti vastu ühelhäälel.

Kerkis küsimus kuivõrd otstarbekohane on praegukehtiv vigaste aktide parandamise kord ja kas on mõtet iga väikese

kui vea pärast koostada täiendavat akti, eriti perekonnaseisuameti algaastail — 1926—1927 — koostatud aktidele. Siseministeeriumi perekonnaseisuasjade juhataja T. T e d e r teatas seepeale, et vi-gaseid akte ei saa küll jätta parandamata, kuid kodifitseeritavas seaduses on kavatus lihtsustada seda korda ja lubada parandada akte ka märkuse korras.

Tallinna linna perekonnaseisuametnik R. V a l t e r referaadis „Perekonnaseisuametniku töös esinevaid küsimusi“, mille I osa leidub ajakirja „Linnad ja Alevid“ käesolevas numbris, käsitles kõigepealt perekonnaseisuameti mõningate eritoimingute, nagu Perekonnaseisuseaduse § 6 korras koostatud protokollide, abiellumissooviavaldiste, nende tühistamise, igasuguste avaldaja allkirja tõestamist nõudvate avaldiste, Tallinna Linna Perekonnaseisuameti poolt antavate abiellumisvõimeteatiste ja ära kirjade tõestamise lõivutamise küsimust perekonnaseisuameti heaks.

Referent tegi ettepaneku paluda ELL juhatust võtta kaalumisele ja tarbekorral esineda vastava ettepanekuga Siseministeeriumile, et pandaks kehtima kord, mille järgi abiellumisvõimeteatiseid kuulaksid lõivutamisele 3 kr., abiellumissooviavaldised — 1 kr., nende tühistamine — 1 kr., Perekonnaseisuseaduse § 6 korras koostatud protokollid — 50 s., Perekonnaseisuseaduse kohta antud juhtnõõride § 62, II lõigu kohaselt koostatud avaldised — 25 s. ja ära kirjade tõestamine — 25 s. (leheküljelt) suuruse kantsleilõivuga.

Referaadi II osa käsitles isikutunnististe andmise küsimust perekonnaseisuameti poolt, et vältida vigade sattumist isikutunnistisse, eriti sünniandmeisse. Juhtumil kui isikutunnististe andmine peaks jääma politsei ülesandeks, nagu senini, peaks neid antama vaid perekonnaseisutunnistise alusel, mis tagaks, et andmed isikutunnistisel on usaldusväärsed. Referent tegi ettepaneku paluda ELL juhatust astuda samme, et Isikutõestamise ja liikumise seaduse § 10 pandaks kehtima selliselt, et ka linnades toimuks isikutunnististe andmine linnavalitsuste poolt.

Läbirääkimuste järele võeti ühelhäälel vastu ettepanek, et ELL astuks samme Siseministeeriumi ees, et oleks võimalik lõivutada perekonnaseisuameti mõningaid

eritoiminguid ülaltähendatud normide alusel ja et isikutunnististe andmine linnades toimuks linnavalitsuste poolt.

Üldläbirääkimusil tekkis küsimus, kuidas toimida juhtumil, kui isik, kel perekonnakirjad olid korraldatud ühes omavalitsuses, viis nad üle elukoha muutmise puhul teise omavalitsusse ja hiljem jälle asub tagasi endisse elukohta — kas avada märkuse korras endine erilehekülg või täiesti uus?

Siseministeeriumi perekonnaseisuasjade juhataja T. T e d e r arvas; et väljudes praktilisest seisukohast, oleks soovitatav avada märkuse korras endine erilehekülg.

Ka peeti soovitavaks, et Siseministeerium esineks Riigikohtu ees ettepanekuga, et kohtuasutised nõuaksid laste adopteerimise puhul isikute perekonnaseisutunnistisi ja peale adopteerimistoimingut esitaksid vastavale perekonnaseisuametile otsuse ära kirja kandmiseks perekonnaregistrisse.

Samuti tuleks määrata kindlaks surmamõistetute surmajuhtumi registreerimise kord, sest on olnud juhtumeid, kus kohtuasutiste poolt saadetakse teade surmaotsuse täideviimisest mitmele perekonnaseisuametile, mille tagajärjel surmajuhtum registreeritakse mitmekordselt.

Suure-Jaani alevi sekretär-perekonnaseisuametnik J. J a a s k a esines referaadiga „Kantsleleitöö lihtsustamise katseid mõnes riigiasutises.“

Referent selgitas pikemalt Postivalitsuse kirjavahetuse korraldust detsimaalsüsteemi alusel kaustade kaudu.

Läbirääkimusil referaadi kohta pooldati üldiselt asjaajamise lihtsustamist ja kaustadesüsteemi tarvituselevõtmist.

Haapsalu linnaeapa dr. H. A l v e r esines referaadiga „Kuurordistatistika“.

Referaadis käsitleti statistika tähtsust kuurordi arendamise suuna määramisel, võttes aluseks kuurort Haapsalus praktiseeritud võtteid ja statistilisi tabeleid, mis leiduvad ajakirja „Linnad ja Alevid“ käesolevas numbris.

Arutanud päevakorra läbi, tänati Nõmme Linnavalitsust, eesotsas linnaeapa L. M ü h l b a c h'iga, südamliku ja hea vastuvõtu eest. Seejärel asuti ringsõidule, et tutvuda Nõmme linna ja selle asutistega, mis pakkus suurt huvi ja jättis osavõtjatele parima mulje.

ELL tegevusest.

ELL juhatuse koosolek 12. novembril 1934 peeti Nõmmes, linnavalitsuse ruumes.

Siseministerium saatis ELL arvamus- avaldamiseks ära kirja Eesti Majaomanikkude Seltside Liidu märgukirjast riigivanemale, milles paluti viimase kaasabi, et kinnisvaradel lasuvad lühiaegsed laenud korraldataks ümber pikaaegseiks ja et alandataks linnade ja riigi heaks võetava kinnisvaramaksu määrasid, muutes seks Linna sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete seaduse §§ 7 ja 11.

Arvestanud ELL liikmete seisukohti, otsustati toetada Eesti Majaomanikkude Seltside Liidu palvet osas, milline puudutab laenude ümberkorraldamist, kuna aga Linna sissetulekute, väljaminekute, eelarvete ja aruannete seaduse muutmine kinnisvaramaksu määrade alandamise suhtes leiti olevat täiesti otsarbetu ja vastuvõtmatu.

Sageli juhtub, et kohtu poolt müüakse ära rentniku hooned. Hoonete müük on aga kahjulik nii nende omanikule, kui ka linnale või alevile. Kui pärast hoonete müümist äravedamiseks krunt langeb tagasi linnale või alevile, siis on linna- või alevivalitsusel võimalik päästa hoonet lammutamisest ja krunt anda edasi uuele omanikule. Ka saab äravedamiseks müüdavast hoonest suuremat hinda, kui uus ostja teab, et ta võib hoonete alla endale rentida krundi ja jätta hooned kohale. Ka on vahest tarvilik, et krunt langeks tagasi omavalitsusele. Kui juhtub, et müüakse äravedamiseks riikliku ehituslaenuga ehitatud hoone, siis linna- või alevivalitsus ei saa takistada müüki, sest krunt on rendilepingu põhjal krundikasustaja käes ja rendilepingu tühistamiseks pole seaduses ühtki paragrahvi.

Arvestanud ülaltoodut, otsustati paluda Põllutööministeeriumi, et see algataks Linnade ja alevite maaga varustamise seaduse § 15 täiendamist § 15-a, milline peaks olema järgmine:

„§ 15-a. Kui rendikrundilt müüakse ära krundikasustaja hooned äravedamiseks, langeb krunt linna- või alevivalitsuse soovil linnale, resp. alevile tagasi. Sel juhtumil on linna- või alevivalitsus kohustatud tasuma maakasustajale tehud maaparandustööde ja tema omanduseks tunnustatud metsa, viljapuude ja

põõsaste väärtuse. Ei lepi pooled kokku tasu suuruse üle, määratakse see kohtu korras. Tasu makstakse maakasustajale välja ta lahkumisel krundilt“.

Viljandi Linnavalitsus palus ELL algatada RNS § 143 täiendamist ses mõttes, et asjus, millised alustatakse RNS § 143 põhjal, oleks omavalitsusel õigus tõsta süüdistust juhtumil, kui omavalitsus on sunnitud andma hoolekandelist abi lastele, kelle eest vanemad ei hoolitse, samuti ka RNS § 143 laiendamist meestele, kes ei pea ülal oma naisi, ja lastele, kes ei pea ülal oma raukunud vanemaid.

Kaalunud ülaltoodut, otsustati nõustuda põhimõtteliselt Viljandi Linnavalitsuse seisukohaga ja astuda samme Kohtuministeeriumis, et RNS § 143 pandaks kehtima uuel kujul koos Kriminaalseadustiku teiste osade muudatustega.

Antsla Alevivalitsus palus ELL astuda samme, et vähemais linnades ja alevs kaitseväeüksustes alkohoolsete jookide müügiõigusega einelaudade avamisel arvestataks vastava omavalitsuse majanduslikku seisundit, sest arvestanud asjaolu, et ülaltähendatud einelauad ei maksa trahterimaksu omavalitsuste heaks, nende külastamine on aga vaba ka mittekaitseliitlasile, on nad seega muutunud võistlejais teisile trahteriasutisile, asetades viimaseid olundisse, kus nad ei suuda enam tasuda neile omavalitsuste heaks pealepandud trahterimaksu ja sundides seetõttu neid likvideeruma.

Arvestanud ülaltoodut, otsustati astuda samme, et kaitseväel kui aatelisel kodukaitseorganisatsioonil ei lubataks laskuda kauplemisse alkoholiga, milline tegevus võiks mõjuda halvasti selle organisatsiooni liikmeskonna moraalile ja majanduslikule seisundile.

Praegu on pooleli aerodroomi ehitamine mitmes vähemas linnas, milleks ka riik on andnud toetust. Kohalik elanikkond on igalpool suhtunud heatahtlikult neisse riiklikult kasulikesse töisse, toetades neid töid ka materjaalselt. Kui käesoleval eelarveaastal arvestatud toetus peaks jääma saamata, on karta, et vaibub kohaliku elanikkonna vaimustus ja heatahtlik suhtumine asjasse ja ei saa arvestada ka nende materjaalset toetust.

Kuna riiklik toetus käesoleval eelar-

veaastal on seni veel saamata, otsustati paluda Teedeministeeriumi, et seda antakse ka käesoleval eelarveaastal, milise saamise järele võiks alata töödega.

Kaalunud hädaabitööde krediitide küsimust, otsustati esitada peaministri asetäitja kaudu Vabariigi Valitsusele märgukiri, paludes määrata krediiti hädaabitööde korraldamiseks töötajate naisile ja intelliigntöötajatele.

Võeti teadmiseks A. Uesson'i informatsioon ELL delegatsiooni käigust peaministri asetäitja juurde, kellele esitati kolm märgukirja — Hoolekandeseaduse muutmise asjas uue seaduse põhilausestega ja kogukonna- ja hoonestamisõiguse seaduse kehtimapanemise asjas ühes vastavate seaduseelnõude ja põhilausestega.

Peaministri asetäitja olla lubanud kanda ette Hoolekandeseaduse muutmise

seaduse põhilausest Vabariigi Valitsusele, kuna kahte viimasesse seaduseelnõusse olla suhtunud heatahtlikult, lubades neid võtta lähemale kaalumisele.

Võeti teadmiseks H. Avikson'i informatsioon linnade ja eraksporttapamajade esindajate nõupidamisest üllatendatud tapamajade vahelkordade selgitamiseks, kusjuures linnade tapamajade esindajad asusid seisukohale, et praegust olundit võiks lahendada vaid kahel teel — kas linnade tapamajad riigistada või kohustada eksporttapamaju maksma linna jaoks maksu tapetud loomilt.

EML pöördus ELL poole ettepanekuga esineda ühiselt sise- ja haridus- ja sotsiaalministri ees palvega, et täiendataks Riigi- ja omavalitsusteenijate pensioniseadust, arvates selle alla ka mõlema liidu ametnikud.

Kaalunud küsimust, otsustati ühineda EML ettepanekuga.

Kroonika.

Loomaaed ja vabaõhumuuseum Turgu.

Turusse on kavatsusel ehitada loomaaeda. Küsimuse võttis üles kohalik turistideühing. Kuigi loomaaed alles veel asutamata, on juba mitmed loomad seks linnale kingitud. Linnavolikogu otsustas ka asutada vabaõhumuuseumi.

Lahti administratiivpiiride laiendamine 1933. a.

Lahtiga ühendati ümbruskonna maaalad, millel elunes 9350 elanikku. Nende

Viipuri administratiivpiiride laiendamine 1933. a.

Viipuri kohta tuleks seda öieti nimetada päris järjekordseks laiendamiseks, kuna selle linna administratiivpiire on viimase aastakümne jooksul laiendatud tervelt neli korda: 1924., 1928., 1932. ja

1924. aastani oli Viipuri pindala	430 ha, millel eluneb 22.009 elanikku
1924. a. liideti juurde	1620 „ „ „ 18.041 „
1928. a. „ „	2220 „ „ „ 8.163 „
1932. a. „ „	1560 „ „ „ 7.488 „
1933. a. „ „	3910 „ „ „ 13.291 „
Pärast 1933. a. teostatud liitmisi võrdub Viipuri pindala	9740 ha, millel eluneb 78.992 elanikku

rajoonide linnaga ühendamist põhjustasid asjaolud, et linna ümbrusse oli igasuguse plaanita puhtjuhuslikult tekkinud terved suured asulad, mis heakorrasuhtes ei rahuldanud mingeid nõudeid. Nende asulate elanikud elatusid peamiselt linnas vabrikuis töötamisest. Need rajoonid ühendatigi linnaga ja peale selle veel need, mis asusid nende läheduses, kus oli karta samasuguste korraldamatute asulate tekkimist tulevikus.

1933. a. Selle tagajärjel on linn laienduste teel kasvanud mitmekordseks nii pindalalt kui elanikkudearvult, mida väga kujukalt tõendavad järgmised arvud:

Kõigile kaastöölisile ja lugejaile

rõõmsaid jõuluid

ja

head uut aastat!

„Linnad ja Alevid“

A.-S. „TEKLA”

PEAKONTOR: TALLINN, SUUR KARJA 15
TEL. 448-18.

RIIDEÄRID:

Tallinn, Suur Karja 15, tel. 445-23	Petseri, Riia 1,	tel. 1-17
Tallinn, Valli 10, „ 468-02	Pärnu, Jänesselja 5-a,	„ 1-10
Haapsalu, Ehte 2, „ 1-57	Rakvere, Turuplats,	„ 2-85
Kuressaare, Kauba 2, „ 72	Valga, Kesk 11,	„ 26
Mustvee, Tartu 15, „ 62	Viljandi, Tartu 6-a,	„ 2-40
Narva, Peetri pl. 2, „ 2-38	Võru, Jüri 5-a,	„ 1-26

Müügil kindlate hindadega järgmiste kodumaa vabrikute kaubad:

Balti Puuvillaketramis- ja -kudumisvabriku A.-S.
Kreenholmi Puuvillasaaduste-manufaktuuri O.-Ü.
Sindi Tekstiilvabrikute Ühingu
Eesti Niidivabriku Ühingu

Välismaa kauba tarvitamisel volab meie raha üle piiri, suureneb järjest
 töötute arv, jääb vaeseks maa ja rahvas!

Ostes kodumaa kaupu, vähendame tööpuudust!

Omavalitsusametnikud! Tähelepanu!

== Jaan Veismann'i valmisrõivaste- ja riideäri ==

Tallinn, V. Karja 8, tel. 445-32 ja Harju 37

on rikkalikem ja soodsaim ostukoht.

Omavalitsusametnikele müük orderite vastu 4-kulise järelemaksuga.

„Linnad ja Alevid“

Eesti Linnadeliidu häälekandja

ilmub 1934./35. a. VII aastakäiguna, avaldades artikleid ja teateid nii kodu- kui välismaade linna- ja aleviomavalitsuste korraldusest ja elust, tutvustades nende kavatsuste ja saavutustega jne.

Ajakiri ilmub 10 korda aastas.

Numbri hind 25 s., aastakäigu (10 numbrit) — kr. 2.50.

Saadaval ka vanemad aastakäigud.

Toimetuse ja talituse: Eesti Linnadeliit, Tallinn, Pikk 6
Telefon 431-58.

KINDLUSTUS-AKTSIASELTS

Asutatud 1919. a.

EESTI LLOYD

Asutatud 1919. a.

Juhatus: Tallinn, Pikk 11, oma majas. Tel. 430-08 ja 448-94.

Toimetab:

elu-,

tule-,

õnnetujuhtumite-,

murdvargus- ja

klaasikindlustusi.

Seltsi poolt on seni makstud kahjutasusid üle

kr. 2 800 000.—

See on parim tõendus kindlustamise määratust tähtsusest.

Suures valikus

igasuguseid kodu- ja välismaa, eriti inglise kalevikaupu daamidele ja härradele.

ALATI SAADAVAL:

Daamidele — plüüsi, mantli-, kleidi- ja pesuriideid. Kõiksuguseid siid-, poolsiid- ja puuvillaseid voodiriideid. Crépe de chine'i ja crépe georgette'i.

Härradele — igaks hooajaks ülikonna-, palitu-, püksi-, pesu- ja igasuguseid voodiriideid.

MÜÜK SUUREL ja VÄIKSEL ARVUL.

Soovitab suures valikus

Inglise Magasin

H. Gutkin

Tallinn, Viru 4, tel. 436-46.

A.-S. KAPSI & Ko.

TALLINN, HARJU 46.

Autod —

„Austin“-autod.

Mootorrattad —

A. J. S. — „Velocette“, „James“.

Jalgrattad —

parimad inglise jalgrattad, suurim ladu osist.

Elektrotehnika —

kõik elektri alal.

Raadio —

täielikem ladu Inglise, Ameerika jne. uudiseist.

Foto —

„Zeiss-Ikon“-aparaadid, inglise materjalid.

Kino —

„Zeiss-Ikon“-kinoaparaadid.